

Kraków, 14.08.2019

Prof. dr hab. inż. Józef Hernik
Katedra Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu
Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. Marii Ostrowskiej-Dudys
pt.: „Wpływ gospodarstw agroturystycznych na kształtowanie obszarów wiejskich
w regionie kłodzkim”

1. Podstawa formalna opracowania recenzji

Recenzję opracowano na podstawie Uchwały Rady Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu z dnia 10 lipca 2019r.

2. Formalna charakterystyka pracy

Praca powstała pod kierunkiem Pana Prof. dr hab. inż. Edwarda Hutnika oraz promotora pomocniczego dr inż. arch. Anny Bocheńskiej-Skałeckiej z Instytutu Budownictwa Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Zasadniczy tekst pracy zawiera się na 164 stronach. Do pracy dołączono obszerny materiał tabelaryczno-mapowy obejmujący: 40 kart badanych obiektów, 24 tabel, 33 wykresów, 32 rycin oraz 8 załączników. Treść pracy podzielono na 8 rozdziałów z podrozdziałami. Do pracy dołączono streszczenie w języku polskim i angielskim.

3. Wybór tematu, celu i obszaru badań pracy - uwagi ogólne

Temat rozprawy doktorskiej mgr inż. Marii Ostrowskiej-Dudys jest interesujący, aktualny i zasługuje na pozytywną ocenę zarówno z punktu widzenia prowadzonych badań naukowych, jak i praktyki.

Głównym celem pracy doktorskiej jest ocena wpływu gospodarstw agroturystycznych na krajobraz wiejski regionu kłodzkiego, po zmianach ustrojowych które dokonały się w ich obrębie, przyjmując że powinny zachować charakter wiejski.

W dysertacji w rozdziałach: I. „Cel i hipoteza” (s. 7-8) oraz VII. „Podsumowanie badań” (s.148-153) pojęcia ‘teza i hipoteza’ są zamiennie używane.

Proszę dokładnie omówić tezę i hipotezę pracy.

W III rozdziale rozprawy doktorskiej przeprowadzono obszerną analizę literatury przedmiotu (około 60 stron). Jest to dobrze opracowany rozdział, w którym problem gospodarstw agroturystycznych został szeroko omówiony. Ponadto dobrze opracowany rozdział IV „Obszar badań”, za wyjątkiem uwagi do tytułu tego rozdziału. Należało pominąć zwrot w tym tytule „Identyfikacji”. Dokładnie przeprowadzono badania i obserwacje terenowe (rozdział V), a następnie analizę wyników badań (rozdział VI).

4. Uwagi metodyczne i merytoryczne do pracy

Pozytywnie oceniam opracowanie w zakresie krajobrazowym wskazówek dla projektowania zagospodarowania programu i przestrzeni agroturystycznej dostosowanej do szczególnych potrzeb użytkowników, wykorzystujących walory gospodarstwa. W tab. 13 (s. 75) podano zestaw metod badawczych niezbędnych przy projektowaniu przestrzeni agroturystycznej.

Proszę wyjaśnić w jaki sposób w badaniach potencjału inwestora określa się koszty energii przygotowania i obsługi oferty agroturystycznej.

Obszar badań dokładnie omówiono, a w tym podrozdział 4.2 „Próba badawcza” (s. 94-95). Pozytywnie oceniam, że dane z GUS zostały odrzucone przy wyznaczaniu puli gospodarstw agroturystycznych, typowanych do badań terenowych (s. 95). Do określania liczby gospodarstw, do przeprowadzenia badań statystycznych, wytypowano losowo gospodarstwa na podstawie liczby z rejestru gminnych. Do dalszych badań wytypowano łącznie 40 gospodarstw agroturystycznych zarejestrowanych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich powiatu kłodzkiego. Próbką badawczą 40 gospodarstw jest wystarczająca, która stanowi 15% wszystkich tego rodzaju gospodarstw.

Proszę omówić w jaki sposób ‘wytypowano losowo’ te gospodarstwa, które znajdują się w siedmiu różnych gminach.

W podrozdziale 4.3 „Lokalizacja badań” podano, że wybrane losowo gospodarstwa odwiedzone podczas badań terenowych, z czego pięć okazało się nieczynnych (nie zastano właściciela), 4 gospodarstwa widniejące w rejestrze już nie istniały. Ponadto 10 gospodarstw odmówiło wizyty badającego (s. 96).

Dlaczego podano w zał. nr 2 „Zestawienie badanych gospodarstw agroturystycznych” (s. 172) 40 gospodarstw, jeżeli 4 gospodarstwa już nie istnieją?

Zebrane i opracowane dane posłużyły również do przedstawienia walorów architektoniczno-krajobrazowych badanych gospodarstw agroturystycznych (s. 98). Celem tego etapu badań było rozpoznanie możliwości ich rozwoju. Dane opracowano na podstawie zestawień podstawowych informacji, otrzymanych podczas wywiadu z właścicielami, porównując je ze sobą. Przebadano łącznie 40 gospodarstw w siedmiu gminach.

Proszę wyjaśnić w jaki sposób te badania wykonano, jeżeli na s. 98 podano że 5 gospodarstw okazało się nieczynnych (nie zastano właściciela), 4 gospodarstwa widniejące w rejestrze już nie istniały?

W podrozdziale 5.1 „Rozpoznanie terenowe” (s. 98) podano, że przebadane gospodarstwa zostały wybrane losowo na podstawie rejestracji działalności agroturystycznej prowadzonej przez gminy. Natomiast w podrozdziale 4.1. „Próba badawcza” podano, że do określenia liczby gospodarstw, do przeprowadzenia badań statystycznych, wytypowano losowo gospodarstwa na podstawie liczby z rejestru gminnych (s. 95).

Proszę o wyjaśnienie tej rozbieżności dotyczącej rejestrów.

Podano, że w gminie Szczytna zarejestrowanych są tylko dwa gospodarstwa agroturystyczne. W innych gminach wybrano losowo liczbę gospodarstw do badań na podstawie liczebności gospodarstw. Liczba przebadanych gospodarstw agroturystycznych to nie mniej niż 4% puli zarejestrowanych przez gminę obiektów (s. 98).

Proszę o dokładne wyjaśnienie tego akapitu pracy, a w szczególności w jaki sposób wybrano losowo gospodarstwa dla gminy Szczytno.

W dysertacji podano, że większość gospodarzy prowadzących działalność agroturystyczną jest w wieku produkcyjnym i zamieszczono strukturę procentową rozkładu wieku osób prowadzących gospodarstwa agroturystyczne (wyk. 4, s. 99). W taki też sposób należało przeprowadzić ankietę dotyczącą motywu rozpoczęcia działalności agroturystycznej przez właścicieli gospodarstw na osoby w wieku produkcyjnym i pozaprodukcyjnym. Teraz interpretacja wyk. 5 (s. 99) jest mało czytelna. Ponadto interpretacja wykresu 8 „Zestawienie liczbowe produktów oferty agroturystycznej deklarowanych przez gospodarzy” jest mało czytelna, chociażby w zakresie oferty ‘standardu’ (s. 101), która nie została wyjaśniona.

Na wykresie 12 (s. 103) przedstawiono rodzaj aktualnej prowadzonej produkcji roślinnej w badanych gospodarstwach agroturystycznych. W omówieniu tego wykresu m.in. stwierdzono, że ponad połowa gospodarstw obejmuje tereny nieuprawiane intensywnie, które najczęściej położone są w wyższych partiach gór, na stokach, a także na glebie nieurodzajnej.

Proszę o wyjaśnienie tej interpretacji, gdyż z wykresu nr 8 nie można wyciągnąć takich wniosków.

Pozytywnie oceniam obszerną analizę literatury przedmiotu (rozdz. 3, ok. 60 stron). Jednakże przy wyznaczaniu kategorii oceny gospodarstw pod kątem cech szczegółowych poprzestano tylko na zestawieniu liczby remontów i wprowadzonych zmian w badanych gospodarstwach (s. 110). Należało odnieść się w tym miejscu do literatury przedmiotu. W tym stanie wyznaczenie sześciu kategorii ma charakter subiektywny. *Ponadto dlaczego w tych sześciu kategoriach wyróżnione podane tam cechy?*

Zebrane dane wprowadzono do oceny parametrycznej, a każdej kategorii tej oceny nadano zbiór cech opisujących daną kategorię. Następnie każda cecha zawiera opis z podaną punktacją w zakresie od „+2” do „-2”. Również w tym miejscu należało odnieść się do literatury przedmiotu. *Proszę o dokładne wyjaśnienie oceny parametrycznej w odniesieniu do literatury przedmiotu.* Tym bardziej, że na s. 16 dysertacji podano, że ‘... kolejno podliczono liczbę remontów i pogrupowano je wg zakresu, w jakim następowały. Pogrupowanie pozwoliło wytypować kategorie oraz cechy w każdej z nich, do przeprowadzenia oceny parametrycznej. Opracowano skalę ocen dla każdej cechy kategorii oceny parametrycznej. Opracowane kategorie z cechami oceny parametrycznej opisuje podrozdział 5.4, a listę kategorii zał. nr 3...’.

Zgadzam się z Autorką, że niniejsze badania nad wpływem agroturystyki na zieleni są wartościowym wkładem do dyscypliny ochrona i kształtowanie środowiska. Opracowano metodę określającą sposób podejścia do badań gospodarstw agroturystycznych. A wyniki analiz mogą być pomocne przy określeniu wytycznych i zaleceń w zakresie kształtowania przestrzeni agroturystycznej gospodarstwa.

Pozytywnie oceniam stwierdzenie, że w gospodarstwach rolnych, po zmianie funkcji na turystyczną, dokonują się zmiany w obrębie zabudowy, infrastruktury i zieleni. Gospodarstwa agroturystyczne, które zachowały układ pasmowy zieleni (ogród, sad, pole i łąka) wpływają

pozytywnie na otoczenie, poprzez kontynuację tradycyjnych układów przestrzennych. Układ pasmowy zieleni wzmacnia harmonię w krajobrazie i pełni funkcje ochronne, estetyczne i użytkowe.

W celu przebadania gospodarstw agroturystycznych sporządzono ocenę parametryczną, zawierającą zestaw cech, zgrupowaną w kategorie, które opracowano na podstawie przeanalizowania liczby i rozkładu zmian w gospodarstwie rolnym, zmieniającym funkcję na turystyczną. Na podstawie wartości oceny parametrycznej wykonano analizę skupień, metodą najdalszego sąsiedztwa (odległości typu maksimum), której wynikiem był podział gospodarstw agroturystycznych na grupy o podobnych cechach.

Uwagi szczegółowe:

Brak w spisie treści podrozdziału 2.5.1 oraz 2.5.6.

Podano w dysertacji dyskusyjne pojęcie agroturystyki (s. 61): '... to konsumpcja produktów gospodarstwa, w tym: żywnościowych, przestrzennych, kulturowych oraz innych, jakie znajdują się i występują w jej obrębie, a mogą być wykorzystane przez właścicieli ...'.

Uwagi do wzoru na str. 120:

- brak indeksu sumowania w zewnętrznej sumie;
- w wewnętrznej sumie brak użycia zdefiniowanego indeksu sumowania (i);
- brak dostatecznych wyjaśnień oznaczeń we wzorze.

Użyto zwroty potoczne w dysertacji, np. '... nad możliwością kontynuacji architektury regionalnej w Sudetach *pochylała się* Trocka-Leszczyńska (2012)...'.

Poniżej podaję wybrane uwagi edytorskie:

W karcie danych o gospodarstwach agroturystycznych (zał. nr 1, s. 170 i 171) nie wydrukowany w pełni zwrot 'infrastruktura', 'kondygnacja'.

W wykazie bibliografii np. na s. 161 poz. 200 podano tylko autora i rok wydania. Na str. 76 podano pracę Sikorskiej i Kajszcza (2000), a w wykazie bibliograficznym na str. 162 rok wydania 2011. Ponadto błędnie podano na tej stronie pracę recenzenta z roku 2000, kiedy takiej pracy nie ma w wykazie bibliograficznym.

Rys. 19 na str. 97 – nieczytelny opis.

Na s. 111 podano „kategoria III”, a powinna być „IV”. Podobnie tej stronie podano „kategoria IV”, a powinno być „V”.

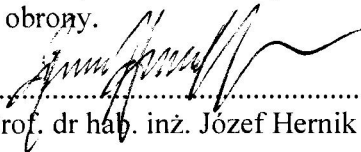
Reasumując oceniam pracę pozytywnie, a poczynione uwagi mają na celu przygotowanie pracy do druku.

5. Konkluzja

Przedstawione uwagi w niczym nie umniejszają wartości dysertacji, są tylko poprawkami i pretekstem do dyskusji. Pani mgr inż. Maria Ostrowska-Dudys poprawnie porusza się w szerokim temacie naukowym dotyczącym gospodarstw agroturystycznych. Autorka łączy dostępną wiedzę z literatury przedmiotu z wynikami własnych badań. Doktorantka wykazała

się dobrą znajomością podjętej problematyki, a także umiejętnością analizy i wnioskowania. Zamierzony cel rozprawy doktorskiej został w moim przekonaniu osiągnięty.

Uważam, że przedstawiona do oceny praca spełnia kryteria rozprawy doktorskiej określonej w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, a obowiązującej na podstawie ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 30 sierpnia 2018 r. Poz. 1669) i wnoszę zatem o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

.....
Prof. dr hab. inż. Józef Hernik